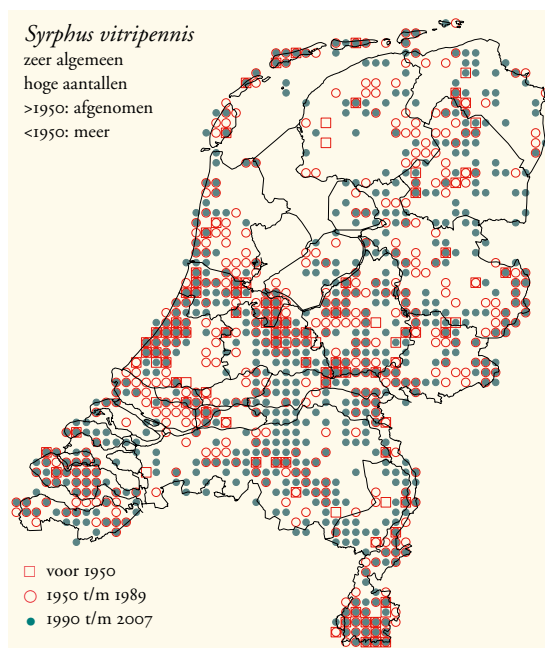

Summary – Very common. More common before 1950, decreased since. Various types of forest, except dry coniferous forest. Also in various open habitats.

Temnostoma Wespvliegen

WR

►► *Temnostoma bombylans*, parend in touwtrekhouding (mannetje met kop naar beneden, vrouwtje met kop naar boven).

Grote, wespachtige vliegen (12-18 mm) met een zwart-met-gele tekening op de borststukrug. De voorpoten zijn lang met iets afgeplatte en verbrede schenen en tarsen, die in vlucht en regelmatig ook in zit voor de kop worden gehouden en daarmee op de antennen van wespen lijken (hoofdstuk 3, fig. 23).

Taxonomie en determinatie

De Nederlandse soorten komen voor in alle gangbare tabellen. Twee andere Noordwest-Europese soorten kunnen op naam worden gebracht met Speight & Sarthou (1997); Krivosheina (2004) geeft een sleutel voor de Palaearctische soorten.

Verspreiding

Holarctisch genus met acht soorten in het palaearctisch gebied (PECK 1988), waarvan er in Europa vier voorkomen. In Nederland zijn twee soorten waargenomen. Van de twee andere soorten komt *Temnostoma apiforme* (Fabricius, 1794) in Zuid-België en de Harz (Nedersaksen) plaatselijk talrijk voor. *Temnostoma meridionale* Krivosheina & Mamayev, 1962 komt in de Noordwest-Europese middelgebergtes voor en is bekend uit Nedersaksen.

Ecologie

Temnostoma-soorten komen voor in vochtige loofbossen op rijkere grond. De larven filteren micro-organismen uit gangen in natte rottende delen van boomstronken en -stammen op vochtige grond of in water. Ze boren hierin gangen, die ze open houden voor de zuurstoftoevoer (DREES 1999).

Temnostoma bombylans Donkere wespvlieg

WR

Kleine, slanke *Temnostoma*. Onmiskkenbaar. Van *T. vespiforme* te onderscheiden door het zwarte achterlijf met drie (mannetje) of vier (vrouwtje) smalle gele banden en de borststuktekening. Lijkt sterk op een plooiwesp. Lengte 12-16 mm.

Verspreiding en vliegtijd

Palaearctisch. Van West-Europa tot in Japan. In Europa van Zuid-Scandinavië tot aan de Pyreneeën en van Nederland tot in Rusland.

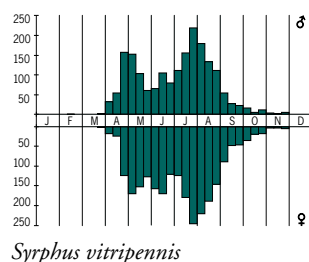
In Nederland vrij algemeen in Limburg en op de binnenlandse zandgronden, met uitzondering van Drenthe, en vrij zeldzaam in kustgebied en duinstreek. De eerste waarneming is uit 1947. Tot de jaren 1970 was *T. bombylans* beperkt tot Zuid-Limburg en een klein aantal binnenlandse vindplaatsen. Er is sprake van een sterke uitbreiding in het verspreidingsgebied. Opvallend zijn recente waarnemingen in het westen van het land: drie populaties in het kustgebied (bossen en parken in Amsterdam, Dordrecht en Rotterdam) en een aantal populaties in de landgoederen in de Hollandse binnenduinrand, waar de aantallen in de jaren 1999-2005 ieder jaar hoger werden. In 2005 was de noordelijkste vindplaats het Zwanenwater (NH). Een generatie.

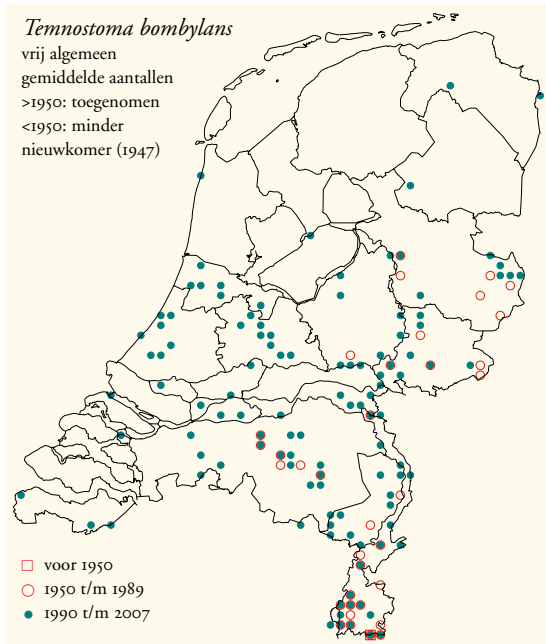

Ecologie

Vochtige loofbossen, meestal oude bossen met een goed ontwikkelde kruid- en struiklaag met veel dood hout. In een stadspark in Dordrecht is enkele jaren nadat daar op grote schaal populieren omgetrokken waren een populatie ontstaan; hieruit blijkt dat de soort ook in jonge bossen kan voorkomen.

Temnostoma bombylans bezoekt regelmatig bloemen; vrouwtjes zitten vaak op boterbloemen. Meestal zitten de imago's op bladeren, van laag bij de grond tot enkele meters hoog. Op geschikte boomstammen voor eileg handhaven man-

netjes een territorium door heen en weer te lopen en andere mannetjes weg te jagen. Als er een vrouwtje arriveert vliegen ze parend weg, waarna een ander mannetje de plek op de boomstam inneemt.

De larve is gevonden in stobben en dode boomstammen van beuk, eik, esdoorn, wilg en linde van tien centimeter of dikker (DERKSEN 1941, DREES 1999, ROTHERAY 1993). Deze lagen op vochtige plaatsen en waren doorgaans volledig met water verzadigd. De larven boren hier gangen in, die ze open houden voor de zuurstoftoevoer (DREES 1999). Volgens Krivosheina & Mamayev (1962) zijn ze vooral in stammen te vinden die 7-10 jaar dood zijn.

Summary – Fairly common. First record in 1947, increased since. Moist deciduous forests with well-developed understory and abundant dead wood. Capable of colonizing areas within a few years when dead wood becomes available.

Temnostoma vespiforme Echte wespvlieg

WR

Grote *Temnostoma*. Onmiskenbaar, met veel meer gele tekening op achterlijf en borststuk dan *T. bombylans*. Lijkt in vlucht sterk op plooiwesp van het genus *Vespa*. Lengte 14-18 mm.

Verspreiding en vliegtijd

Palearctisch. Van West-Europa tot in Japan. In Europa van Noord-Zweden tot de Pyreneeën en van Frankrijk tot de Kaukasus.

In Nederland in het binnenland en in Zuid-Limburg vrij algemeen. In Zuid- en Midden-Limburg, zuidelijk Noord-Brabant en langs de oostgrens in de meeste loofbossen vrij talrijk. Buiten dit gebied in het binnenland lokaal talrijk. Er zijn ook enkele vondsten uit het duin- en kustgebied (Dordrecht (ZH), Gaasterland (FR), Heemstede (NH), Wassenaar (ZH), Rockanje (ZH) en Haamstede (ZE)). In de Wieden

Temnostoma vespiforme (hier een mannetje) is een van de meest wespachtige zweefvliegen die in Nederland voorkomt.

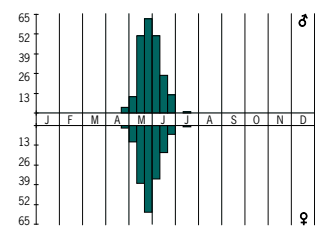
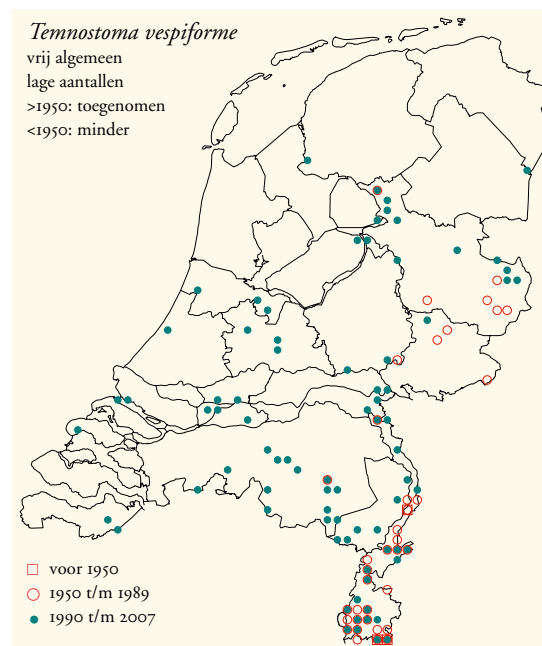
Een larve van *Temnostoma vespiforme* boort zich een weg door het hout. Zie ook hoofdstuk 4, fig 14a en b.

(ov) en Weerribben (ov) komt al sinds 1970 een populatie voor. De soort breidt zich in ons land uit in noordelijke en westelijke richting.

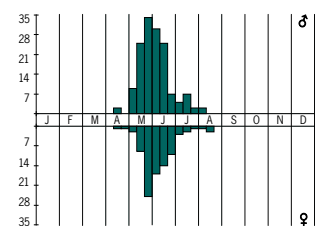
Waarschijnlijk een generatie. Gezien de lange duur van de larvale ontwikkeling is het niet waarschijnlijk dat de zomerdieren nakomelingen zijn van de voorjaarsdieren. Waarschijnlijk komen de imago's enigszins gespreid over voorjaar en zomer uit.

Ecologie

Vochtig voedselrijk loofbos met veel dood hout. De soort vliegt snel langs bosranden en rust af en toe kort op bladeren van struiken. Bloeiende struiken (onder andere vlier) worden regelmatig als een soort verzamelpunt gebruikt waar verschillende mannetjes achter elkaar aanzitten en op bladeren wachten tot er vrouwtjes langskomen. *Temnostoma*

Temnostoma bombylans

Temnostoma vespiforme

Vrouwte *Trichopsomyia flavitarsis*. Op de achtergrond is zomprus afgebeeld: in kleur de door gallen van bladvlooiën vervormde plant, waarin de larven van deze zweefvlieg leven. In zwart-wit de normale groei-vorm van zomprus.

vespiforme wordt regelmatig op bloemen waargenomen, vaak op struiken (meidoorn, vlier) of op witte schermbloemen.

In Nederland is er één vondst van meerdere larven op 10 februari 2007 in de liggende stam van een berk op de Riesenbergh bij Cadier en Keer (pers. obs. J. & W. van Steenis) (zie figuur bij deze soorttekst en hoofdstuk 4 fig 14a, b). De larve leeft in hout van stompen en omgevallen stammen van loofbomen die veelal gedeeltelijk in water of vochtige bodem liggen. Ze leven in gangen in het hout die ze open houden voor de zuurstoftoevoer. De larvale ontwikkeling duurt waarschijnlijk twee jaar (DREES 1999).

Summary – Fairly common. Less common before 1950, increased since. Moist deciduous forest with well-developed understory and abundant dead wood. Larvae were found in a *Betula* stump.

Trichopsomyia Platbekken

MR

Kleine zwarte vliegjes (5-8 mm) zonder middenknobbel op het gezicht en met langwerpige derde antenneleden. De vrouwjes hebben met uitzondering van *T. joratensis* een geel vlekkenpaar op het tweede rugplaatje. Kenmerkend zijn de haren op het voorste vlakke gedeelte van de middenzijplaat.

Taxonomie en determinatie

De soorten kunnen met Van Veen (2004) en Verlinden (1991)

op naam worden gebracht. Goeldlin de Tiefenau (1997) beeldt de mannelijke genitaliën af.

Verspreiding

Holarctisch en neotropisch genus met 25 bekende soorten: negen in de nearctische regio, twaalf in de neotropische regio (THOMPSON 1981A) en vier in de palearctische regio, waarvan er drie in Europa en Nederland voorkomen.

Ecologie

De volwassen vliegen bezoeken bloemen en de larven voeden zich, voor zover bekend, met bladvlooiën (Homoptera, Psylloidea).

Trichopsomyia flavitarsis Klein vlekplatbek

MR

Kleine *Trichopsomyia*. Mannetje herkenbaar aan combinatie van drie keer zo lange als brede derde antennelid en randader c die onder een matig scherpe hoek in ader 3 uitmondt. Vrouwte met twee kleine ronde gele vlekjes op rugplaatje 2 waarvan de diameter kleiner is dan hun onderlinge afstand. Lengte 5-6 mm.

Verspreiding en vliegtijd

Palearctisch. Van Europa tot aan de Stille Oceaan. In Europa van Ierland en Noord-Scandinavië tot Noord-Spanje en de Balkan.

In Nederland vrij zeldzaam in het binnenland en in Zuid-Limburg, zeldzaam in de duinen en het kustgebied.